

دانشگاه هرمزگان
وزارت آموزش و پرورش
انرژی کار آموزش و پرورش استان هرمزگان
معاونت آموزش و پرورش شهرستان جاسک

تحلیل محتوای کتاب های مطالعات اجتماعی دوره دوم ابتدایی براساس مهارت های مورد نیاز دانش آموزان برای زندگی

سید محمد مهدی حسینی پور^۱، مریم سادات حسینی پور^۲

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد تاریخ و فلسفه آموزش و پرورش، دانشگاه قم

sayedmohammadmahdi۱۹۹۸@gmail.com

۲- دانشجوی کارشناسی علوم تربیتی دانشگاه فرهنگیان اصفهان

m.s.h.۲۰۰۱.۸۰@gmail.com

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی و تحلیل میزان توجه به مباحث مهارت های مورد نیاز برای زندگی دانش آموزان در کتب درسی مطالعات اجتماعی دوره دوم ابتدایی اجرا شد. روش پژوهش توصیفی و از نوع تحلیل محتوا و رویکرد پژوهش کاربردی بود. جامعه آماری پژوهش، کتاب های درسی مطالعات اجتماعی چهارم، پنجم و ششم سال تحصیلی ۱۴۰۰ - ۱۳۹۹ بود که با توجه به ماهیت موضوع پژوهش و محدودیت جامعه آماری از نمونه گیری صرف نظر شده، کل جامعه آماری به عنوان نمونه در نظر گرفته شد. ابزار اندازه گیری چک لیست تحلیل محتوای محقق ساخته بود که براساس مولفه های مهارت های زندگی یونیسف (۱۹۹۶) طراحی شده بود و نتایج پژوهش با استفاده از آنتروپی شانون بررسی و تحلیل شد. عمده ترین نتایج پژوهش بیان کننده آن است که: ۱. از مجموع ۴۰۷ صفحه مورد بررسی ۱۳۲ صفحه یا ۲۸٪ به مباحث و مؤلفه های مهارت های زندگی پرداخته شده و میزان آن در کتاب های مطالعات اجتماعی مقطع چهارم، پنجم و ششم به ترتیب ۴۵، ۳۵ و ۳۳ است. ۲. همدلی و تصمیم گیری به ترتیب با ۱۹ و ۱۹ مرتبه تکرار بیشترین و کنترل استرس و تفکر انتقادی به ترتیب با ۲ و ۴ مرتبه تکرار کمترین فراوانی را به خود اختصاص داده اند.

واژگان کلیدی: تحلیل محتوا، مطالعات اجتماعی، دوره دوم ابتدایی، مهارت های زندگی، آنتروپی شانون

مقدمه

کتاب درسی، وسیله اصلی یادگیری است که برای دستیابی به اهداف خاصی طراحی شده و از متن و تصویر، تشکیل شده است و به طور سنتی، مجموعه چاپی مجلدی است که آسان سازی توالی فعالیت های یادگیری را هدایت و راهنمایی می کند. کتاب درسی، در نظام آموزشی ایران، اهمیت ویژه ای دارد. به طوری که اغلب فعالیت های آموزشی در چارچوب کتاب درسی و محتوای آن انجام می شود (یار محمدیان، ۱۳۹۰).

اگر برنامه درسی و محتوای کتاب های مربوط، هماهنگ و همسو با اهداف نظام آموزشی نباشد، نمی توان نسبت به تحقق هدف های مورد انتظار امید داشت. موفقیت یک نظام آموزشی در گرو هماهنگی اجزای متشکله با یکدیگر و همسویی آن ها در جهت تحقق هدف ها و تناسب آن با ویژگی های خاص مخاطبان آموزشی است (سیحانی نژاد، هرنندی و نجفی، ۱۳۹۴). اطمینان از این تناسب، به بررسی و تحلیل محتوا نیاز دارد. این تحلیل به دست اندرکاران و مؤلفان کتاب های درسی کمک می کند تا در هنگام تدوین، گزینش و انتخاب محتوای کتاب های درسی دقت بیشتر کرده تا ضمن تسهیل یادگیری، زمینه پیشرفت تحصیلی